

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ของชุมชนบ้านห้วยแก้ว
ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

โดย

ผศ.ดร. วาที คงบรรทัด, ผศ.ดร.วศิน เจริญทัศน์ธนกุล,
ดร. ไพโรจน์ วงศ์พุทธิสิน และนางภานรินทร์ ปรีชาวัฒนาการ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ. เชียงใหม่

16 กรกฎาคม 2556

สัญญาเลขที่ RDG5520053
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ: การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่
ของชุมชนบ้านห้วยแก้ว ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

คณะผู้วิจัย

ผศ. ดร. วาที คงบรรทัด

ผศ. ดร. วศิน เจริญทัศน์กุล

ดร. ไพโรจน์ วงศ์พุทธิสิน

นางภานรินทร์ ปรีชาวัฒน์นกร

สังกัด หลักสูตรเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

ชุดโครงการ ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน
สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

เกษตรกรบ้านห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 รายรวมกลุ่มกันเพื่อทำการผลิตไก่ขุนจำหน่ายโดยใช้รูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ประดู่หางดำพันธุ์แท้สัดส่วน 1: 4 (พ่อพันธุ์ 5 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว) ผลิตลูกไก่โดยให้แม่ไก่ฟักไข่ตามธรรมชาติ เกษตรกรมีประสบการณ์ 1 ปี มีเพียงรายเดียว ที่มีประสบการณ์เลี้ยงไก่ไข่มาก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีเป้าหมายผลิตลูกไก่ 2,240 ตัวต่อปี ผลการดำเนินงานมีดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรผลิต ไข่ได้ 3,042 ฟอง อัตราการเกิดร้อยละ 80.93 สามารถผลิตลูกไก่ได้จริง 2, 462 ตัว หรือ 109.91 ของเป้าหมาย

2. ในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรในโครงการ พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 56,129.50 บาทต่อราย หรือต้นทุนเฉลี่ย 79.75 บาทต่อกิโลกรัม

3. เกษตรกรสามารถผลิตไก่ขุน 587 ตัวต่อรายต่อปี สร้างผลตอบแทน 64,107 บาทต่อปี คิดเป็นกำไรสุทธิ 7,977.50 บาทต่อปี หรือ รายได้เฉลี่ย 664.80 บาทต่อเดือน

เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากปัจจัยสำคัญ 2 ด้านประกอบด้วยด้านการผลิต เกษตรกรมีการใช้อาหารสำเร็จรูปในอัตราสูง มีการพึ่งพาวัสดุอาหารในพื้นที่น้อยส่งผลกระทบต่อต้นทุนอาหาร ส่วนปัจจัยด้านการตลาด กลุ่มยังไม่มีตลาดรองรับ ผลผลิตไก่ขุนจึงจำหน่ายให้พ่อค้าชุมชนในราคาต่ำ

1. หลักการและเหตุผล

ในปี 2555 จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ประมาณ 35 ราย และฟาร์มเครือข่าย 2 ราย (กรมปศุสัตว์, 2554) นอกเหนือจากนั้นก็ยังมีเกษตรกร และฟาร์มในเขตจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ลำพูน ลำปาง และพะเยา โดยฟาร์มเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ คือ บ้านสวนแพร์ฟาร์ม ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ก็อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต.แม่แฝก นี้เช่นกัน แต่จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลับพบว่ายังมีเกษตรกรหลายรายที่ไม่ได้ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไปแล้ว ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาโรคระบาด และความกังวลเรื่องตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยง ทั้งนี้ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่ เป็น 1 ใน 4 สายพันธุ์ของไก่พื้นเมืองที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับกรมปศุสัตว์พัฒนาสายพันธุ์ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปได้นำไปเลี้ยง เพื่อสร้างอาชีพ และโอกาสการผลิตในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากไก่พื้นเมืองมีรสชาติดี เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ตลาดจึงมีความต้องการสูง โดยไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ เป็นสายพันธุ์แรกที่ สกว. ได้นำร่องส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเพาะเลี้ยงอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน และประยุกต์ใช้ทรัพยากรเอื้อในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบอาหารได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ช้างฟาง หยวกกล้วย ผลไม้ในท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องถิ่น เช่น หน้าสด หน้าแห้ง และก้อนเห็ดหมดอายุซึ่งวัสดุเหล่านี้ สามารถหาได้ง่ายในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบวิธีการ และแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยเบื้องต้นทีมคณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและคุ้นเคยกับอาชีพดังกล่าวนี้ ก่อนที่จะตัดสินใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืนขึ้น ให้เกษตรกรนำร่องจำนวน 4 ราย จากหมู่บ้านห้วยแก้ว ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

2) กลุ่มเกษตรกรนำร่องสามารถเป็นตัวอย่างความสำเร็จ และให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในชุมชนที่สนใจ อาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไป จนเกิดเป็นเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง

3. เป้าหมายของโครงการ

เกษตรกรจำนวน 4 ราย ในโครงการได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และแผนการผลิต ดังตารางที่ 2 เกษตรกรได้ทำการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ในสัดส่วน 1:4 เกษตรกรแต่ละรายเลี้ยงพ่อพันธุ์ 5 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว ประมาณการการให้ไข่ของฝูงแม่พันธุ์ 3 รุ่นๆละ 38 ฟอง/แม่ หรือแม่พันธุ์ไก่ของเกษตรกรแต่ละรายจะให้ไข่ 800 ฟอง/ปี อัตราการฟักร้อยละ 80 ประมาณการการผลิตลูกไก่ของโครงการ 2,240 ตัว/ปี เพื่อการผลิตไก่ขุนสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรภายในโครงการ

4. ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลการเตรียมการก่อนนำพ่อแม่พันธุ์เข้าโครงการ

โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ของชุมชนบ้านห้วยแก้ว ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีข้อมูลทั่วไป และการเตรียมการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังรายละเอียด ตารางที่ 1

1. อายุ และประสบการณ์ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีอายุ 31-52 ปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงค่อนข้างน้อย โดย 3 รายไม่มีประสบการณ์มาก่อน ยกเว้น นายดวงคำ ซึ่งเคยเลี้ยงไก่ไข่ และไก่พื้นเมืองมาแล้ว ประมาณ 10 ปี

2. อาชีพหลัก และรายได้จากอาชีพหลักของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรทั้ง 4 ราย มีอาชีพเสริมทางการเลี้ยงไก่ อาชีพหลักเป็นลูกจ้างโรงงานยาสูบ รับจ้าง และค้าขายในชุมชน มีรายได้เฉลี่ย 50,000-240,000 บาท/ปี รายครัวเรือนเกษตรกรทุกรายมีภาระหนี้สิน เฉลี่ย 50,000-120,000 บาท

3. พื้นที่เพื่อการผลิต เกษตรกรทุกรายเป็นเกษตรกรมือใหม่ มีพื้นที่การเกษตรขนาดเล็ก (เนื่องจากไม่ได้ทำการผลิตเกษตรเป็นหลัก) มีพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย และมีเป้าหมายเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม ขนาดพื้นที่ที่ใช้เฉลี่ย 0.5-1.0 ไร่/ราย

4. โรงเรือน เกษตรกรทุกคน ต้องลงทุนสร้างโรงเรือน พ่อแม่พันธุ์ ขนาดเล็ก 40-50 ตารางเมตร เพื่อเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ และไก่ขุน ซึ่งในเวลากลางวัน จะปล่อยให้หากินในธรรมชาติ โรงเรือนจึงเป็นโรงนอนสำหรับไก่ ยกเว้น นายดวงคำ ที่ปรับปรุงโรงเรือนเดิม ให้มีสภาพที่เหมาะสมก่อน นำพ่อแม่พันธุ์ เข้าเลี้ยง

5. จำนวนแรงงาน และชั่วโมงการทำงานของเกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนในการเลี้ยง 1-2 คน โดยมีชั่วโมงการทำงาน 2-4 ชั่วโมง/วัน

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป การเตรียมพื้นที่ และโรงเรือนของเกษตรกรในโครงการ

รายการ	ดวงคำ	วันเพ็ญ	สว่าง	สุรัตน์
1. อายุ (ปี)	46	39	50	52
2. ประสบการณ์ (ปี)	10	1	1	1
3. อาชีพหลัก	รับจ้าง	ก่วยเตี้ยว	ลูกจ้างโรงงาน	ลูกจ้างโรงงาน
รายได้ (บาท/ปี)	240,000	50,000	216,000	216,000
4. อาชีพเสริม	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่
รายได้ (บาท/เดือน)	2,000	1,500	2,00	1,000
5. เวลาในการเลี้ยงไก่ (ชม./วัน)	4	2	2	2
6. แรงงานครัวเรือนที่ใช้ (คน)	2	1	1	1
7. หนี้สินของครัวเรือน (บาท)	120,000	60,000	100,000	50,000
8. พื้นที่ฟาร์ม (งาน)	1	0.5	1	1
9. อัตราค่าเช่าที่ดิน (บาท/ไร่/ปี)	2,000	2,000	1,000	1,000
10. ประเภทของอาหารเสริมที่ใช้	รำ ปลายข้าว	รำ ปลายข้าว	รำปลายข้าว	รำ ปลายข้าว
	หยวก	หยวก	หยวก	หยวก
11. โรงเรือน จำนวน	2	1	1	1
11.1 โครงสร้าง	ไม้	ปูน	ไม้	ไม้
11.2 ชนิดหลังคา	สังกะสี	กระเบื้อง	กระเบื้อง	สังกะสี
11.3 พื้นโรงเรือน/ขนาด (ตร.เมตร)	ดิน/50	ดินแกลบ/50	ดิน/40	ดิน/40
11.4 มูลค่าก่อสร้าง (บาท)	2-3,000	15,000	5,000	6,000
11.5 อายุใช้งาน (ปี)	5	15	5	5
12. อุปกรณ์ในโรงเรือน				
12.1 จำนวนที่ให้น้ำ	4	4	4	6
ราคา(บาท/หน่วย)	80	80	80	80
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3
12.2 จำนวนที่ให้อาหาร	4	6	6	8
ราคา(บาท/หน่วย)	80	90	90	90
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3
12.3 ตาข่าย				
ราคา(บาท/หน่วย)	ฟรี	ฟรี	ฟรี	ฟรี
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเป้าหมาย และผลการดำเนินการใน 1 ปี ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของเกษตรกร

เกษตรกร	พ่อพันธุ์			แม่พันธุ์ (ตัว)			จำนวนไข่			อัตราฟัก (%)	จำนวนไก่ขุน		
	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ		เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ
ดวงคำ	5	5	100	20	23	115	800	875	09.38	80.91	560	708	26.43
วิญเพ็ญ	5	5	100	20	12	60	800	434	4.25	79.95	560	347	1.96
สว่าง	5	5	100	20	21	105	800	830	03.75	80.60	560	669	19.46
สุรัตน์	5	5	100	20	22	110	800	903	112.88	81.73	560	738	131.79
รวม	20	25	100	80	80	7.50	3,200	3,042	95.06	80.93	2240	2462	109.91

ที่มา การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของเกษตรกรในโครงการ

5. ต้นทุนการผลิตพ่อแม่พันธุ์

เมื่อเริ่มโครงการเกษตรกรทุกรายจะลงทุนซื้อพ่อแม่พันธุ์รวม 25 ตัว/ราย โดยเป็นไก่อายุ 3-4 เดือน แม่ไก่เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 6-7 เดือน จากการเป็นเกษตรกรมือใหม่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยง จึงทำให้อัตราการสูญเสียพ่อแม่พันธุ์สูง ยกเว้นนายดวงคำที่เคยเลี้ยงมา 10 ปี และนายสุรัตน์ ที่วางระบบการผลิตไว้อย่างมีมาตรฐาน ปัจจุบันเกษตรกรมีพ่อแม่พันธุ์รวม 89 ตัว สามารถให้ผลผลิต 3 รุ่น ปริมาณการผลิตลูกไก่เฉลี่ยในช่วง 347-738 ตัว สามารถผลิตไก่ขุน 324-704 ตัว อัตราการตายของลูกไก่ และไก่ขุนร้อยละ 2.76-7.10 ของปริมาณลูกไก่ที่ผลิตได้ เกษตรกรใช้เวลาในการเลี้ยงไก่ขุน 92-95 วัน ผลิตไก่ขุนน้ำหนักเฉลี่ย 1.0-1.1 กิโลกรัม/ตัว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลการผลิต และต้นทุนการผลิต

รายการ	ดวงคำ	วันเพ็ญ	สว่าง	สุรรัตน์	หมายเหตุ
1. พ่อแม่พันธุ์					
จำนวนพ่อแม่พันธุ์ (ตัว)	2	3	3	3	พ่อแม่พันธุ์คงเหลือ รวม 11 ตัว
ราคา (บาท/ตัว)	200	200	200	200	
จำนวนแม่พันธุ์ (ตัว)	23	12	21	22	แม่พันธุ์คงเหลือ รวม 78 ตัว
ราคา (บาท/ตัว)	200	200	200	200	
2. จำนวนไข่ (ฟอง)	840	540	852	780	ให้ไข่ 3 รุ่น ๑ละ 12.87 ฟอง/แม่
3. จำนวนลูกไก่	708	347	669	738	
4. จำนวนไก่ขุน(ตัว)	667	324	651	704	
5.จำนวนไก่ตาย(ตัว) (อัตราการตาย)	41 (6.54)	23 (7.10)	18 (2.76)	34 (4.83)	
6. ระยะเวลาในการเลี้ยง	94	95	92	92	
7.จำนวนอาหารที่ใช้ (กระสอบ/รุ่น)					
8.ราคาอาหาร(บาท/ กระสอบ)	600	600	590	590	
9.ค่าสาธารณูปโภค(บาท/ เดือน)					
9.1 ค่าไฟฟ้า	100	100	30	100	
9.2 ค่าประปา	0	40	20	50	
10.ค่าเวชภัณฑ์(บาท/ เดือน)	150	140	300	280	
11.ค่าวัสดุอื่นๆ(บาท/ เดือน)	60	40	100	200	
12.น้ำหนักขายเฉลี่ย (กก./ ตัว)	1.0	1.1	1.1	1.1	
13. ราคาขาย (บาท/กก.)	90	90	90	90	
14. จำนวนรุ่น	3	3	3	3	

ที่มา การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในโครงการ

6. การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน ของโครงการ

การวิเคราะห์ในส่วน of ต้นทุนจะแยกต้นทุนออกเป็น ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร การเลี้ยงที่เริ่มจากระยะการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ การผลิตลูกไก่ และเลี้ยงลูกไก่เพื่อผลิตไก่ขุนของเกษตรกรทั้ง 4 รายของโครงการ ดังแสดงในตารางที่ 3 และ 4

6.1 ต้นทุน แยกออกเป็นต้นทุนการผลิตไก่ และต้นทุนการผลิตไก่ขุนของเกษตรกร

6.1.1 ต้นทุนการผลิตลูกไก่

การศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตลูกไก่ประดู่หางดำ ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร 4 ราย พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เฉลี่ย 3.25 ปี โดยทำการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ และฟักไข่โดยฟักธรรมชาติ เลี้ยงพ่อพันธุ์ 3 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว สามารถผลิตลูกไก่ได้เฉลี่ย 587 ตัว/ปี/ราย ลูกไก่ที่เกษตรกรผลิตได้ จะทำการเลี้ยงขุน มีต้นทุนต่อตัวเฉลี่ย 19.63 บาท /ตัว

6.1.2 ต้นทุนการผลิตไก่ขุน

เกษตรกรทำการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำขุนเฉลี่ย 615 ตัว/ปี/ราย เกษตรกรทำการเลี้ยงขุนแบบปล่อยอิสระตามธรรมชาติ ใช้ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ย 94 วัน น้ำหนักเฉลี่ย 1.2 กก./ตัว อัตราการตาย 5.31 คงเหลือไก่ขุน 587 ตัวโดยจำหน่ายไก่ขุน ที่ราคา 90 บาท/กก. โดยต้นทุนการผลิตไก่ขุนเฉลี่ย 81.93 บาท/กก. มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 56,129.5 บาท แบ่งเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ย 1,662.5 บาท (ร้อยละ 2.96) ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 54,467.0 บาท (ร้อยละ 97.04) ซึ่งต้นทุนรวมดังกล่าว เป็นต้นทุนเงินสด 49,285.8 บาท (ร้อยละ 87.81) โดยต้นทุนการผลิตที่สำคัญสูงสุด 3 รายการ ประกอบด้วย ค่าอาหาร (ร้อยละ 61.78) ค่าพันธุ์ไก่ (ร้อยละ 20.15) และค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 12.19) (ตารางที่ 4)

6.2 ผลตอบแทนการผลิต

เกษตรกรจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย 587 ตัวต่อรายต่อปี ทำการขุนในระยะเวลา 94 วัน น้ำหนักเฉลี่ย 1.1-1.2 กิโลกรัม/ตัว หรือน้ำหนักรวมเฉลี่ย 703.8 กิโลกรัม/ราย/ปี จำหน่ายราคา 90 บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนเฉลี่ย 64,107 บาทต่อรายต่อปี เมื่อหักต้นทุนแล้ว เกษตรกรจะมีกำไรเฉลี่ย 7,977.5 บาทต่อรายต่อปี หรือ 664.8 บาทต่อเดือนต่อราย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 สรุปต้นทุนผลตอบแทนการผลิตไก่ประดู่หางดำของเกษตรกร

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ราย)	มูลค่า (บาท/ปี)
1. ต้นทุนคงที่		
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน (โรงเรือนขนาด 3*8 ตารางเมตร) และอุปกรณ์ (ที่ให้อาหาร 5 อัน @ 80 บาท ที่ให้น้ำ 6 อัน @ 90 บาท)		1,350.0
1.2 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน พื้นที่เลี้ยงเฉลี่ย 0.875 งาน ค่าเช่าเฉลี่ย 1,500บาท, 312.5 ไร่/ปี		
2. ต้นทุนผันแปร		
2.1 ค่าพันธุ์ลูกไก่ เฉลี่ย 587 ตัว/ราย (19.63)	11,311.4	
2.2 ค่าอาหารไก่ (เลี้ยง 94 ใช้อาหารเฉลี่ย 2,499 กก. ราคาอาหารผสมเองเฉลี่ย 13.87 บาท/กก.)	34,674.4	
2.3 ค่าแรงงาน (ค่าแรงในพื้นที่ 300 บาท/คน/วัน ใช้เวลาเลี้ยงไก่เฉลี่ย 1-2 ชม./วัน/รอบ)	6,843.7	
2.4 ค่าสาธารณูปโภค (ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิง)	1,320	
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (วัคซีน และเวชภัณฑ์)	317.5	
3. รวมต้นทุน	56,129.5	
4. ต้นทุนไก่ขุน (บาท/กก.)	79.75	
5. ผลตอบแทน		63,342
1. จำหน่ายไก่ขุน เฉลี่ย 587 ตัว/ราย/ปี น้ำหนักเฉลี่ย 703.8 กก./ราย/ปี ราคา 90 บาท/กก.		
2. มูลไก่ เฉลี่ย 25.5 กระสอบ/ราย/ปี ราคาจำหน่าย 30 บาท/กระสอบ		765
ผลตอบแทนรวม		64,107
ต้นทุนรวม		56,129.5
กำไรสุทธิ		7,977.5
6. รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน)		664.8

ที่มา การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในโครงการ

7.การตลาดของเกษตรกร

ผลผลิตไก่ขุนที่เกษตรกรผลิตได้ขายให้แก่พ่อค้าท้องถิ่น เพื่อทำการฆ่าชำแหละจำหน่ายในตลาดสดภายในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการยังมีผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมอซึ่งขาดการวางแผนการตลาดที่จะรองรับผลผลิตในอนาคต

ราคาจำหน่าย 80-85 บาท/กิโลกรัม ซึ่งถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง/เจ้าของเขียงจำหน่ายไก่ในตลาดสด โครงการยังไม่สามารถกำหนดราคาขายไก่มีชีวิต

บทคัดย่อ

สัญญาเลขที่ RDG5520053

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาที คงบรรทัด

อีเมลล์ Watee@mju.ac.th

ระยะเวลาการดำเนินการ 16 กรกฎาคม 2555 ถึง 16 กรกฎาคม 2556 (12 เดือน)

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายให้เกษตรกร 4 ราย บ้านห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ทำการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำที่ได้รับการส่งเสริมโดย สกว. ในรูปแบบการเลี้ยงและผลิตลูกไก่ตามธรรมชาติ โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้ เกษตรกรจะได้รับความรู้ทั้งวิชาการ และการอบรมความรู้พื้นฐานสำหรับการเลี้ยงไก่จากนักวิชาการ และผู้มีประสบการณ์ในการเลี้ยงทั้งจากการบรรยาย การปฏิบัติ และการศึกษาจากฟาร์มตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงมาก่อน จากนั้นเกษตรกรจะได้ทดลองเลี้ยงจริง จากการเลี้ยงพ่อพันธุ์ 5 ตัว ต่อ แม่พันธุ์ 20 ตัว ปลอ่ยคุมฝูงและสร้างรังสำหรับการไข่ ให้แม่ไก่ฟักไข่ตามธรรมชาติ มีการสร้างโรงเรือน และพื้นที่สำหรับการปลอ่ยแปลง ให้อาหารชั้น แต่เน้นการเสริมด้วยอาหารในท้องถิ่น เมื่อได้ลูกไก่แล้วจะทำการขุนไก่รวมทั้งการได้รับการเสริมความรู้ แลกเปลี่ยนกันในกลุ่มตลอดระยะเวลาการเลี้ยง โดยมีคณณักวิจัยเป็นที่เลี้ยงตลอดการดูแลและให้คำปรึกษาจากคณณักวิจัยตลอดระยะเวลาการเลี้ยง 12 เดือน และมีการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการ พบว่า เกษตรกร 3 รายที่ไม่มีประสบการณ์การเลี้ยงไก่มาก่อน มีเพียง 1 ราย ที่มีประสบการณ์เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ และการเลี้ยงไก่ไข่มาก่อน เกษตรกรมีเป้าหมายการผลิตลูกไก่ 2,240 ตัวต่อปี ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถผลิตไข่ได้ 3,042 ฟอง อัตราการฟักออกโดยธรรมชาติได้ร้อยละ 80.93 สามารถผลิตลูกไก่ได้จริง 2,462 ตัว หรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์คือ 109.91 ของเป้าหมาย สำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนเฉลี่ย 56,129.50 บาท ต่อราย หรือต้นทุนการผลิตไก่เฉลี่ย 79.75 บาท ต่อไก่โลกรัม เกษตรกรผลิตไก่ขุนได้จำนวน 587 ตัวต่อรายต่อปี สร้างผลตอบแทนรวมเป็นเงิน 64,107 บาท ต่อปี คิดเป็นกำไรสุทธิ 7,977.50 บาท ต่อปี หรือ รายได้เฉลี่ย 664.80 บาท ต่อเดือน จากผลการดำเนินการสรุปได้ว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงไก่ โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ไม่มีประสบการณ์จนสามารถดำเนินการเลี้ยงไก่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากเกษตรกรได้รับการอบรม และการให้ความรู้ การแลกเปลี่ยน และการได้พบเห็นจากประสบการณ์โดยตรงจะทำให้เกษตรกรมีทักษะการเลี้ยงไก่เป็นอาชีพได้มากขึ้นสามารถดำเนินการเลี้ยงไก่ได้อย่างต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการ และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่ประดู่ครั้งนี้ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากปัจจัยสำคัญ 2 ด้าน คือต้นทุนการผลิตที่สูงจากการใช้อาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยง และราคาวัตถุดิบอาหารค่อนข้างสูง มีการพึ่งพาวัตถุดิบอาหารในพื้นที่น้อยและขาดการใช้อาหารเสริมอย่างต่อเนื่องทำให้ต้นทุนค่าอาหารสูง และปัจจัยด้านการตลาดเกษตรกรยังไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน การขายยังอยู่ในระดับชุมชนและผ่านระบบพ่อค้าคนกลางจึงขายได้ในราคาต่ำ สาเหตุอาจเกิดจากจำนวนผลผลิตยังไม่แน่นอน ไม่สามารถควบคุมหรือกำหนดการเลี้ยงให้ได้น้ำหนักตามที่ตลาดระดับกลางหรือระดับสูงต้องการ อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเป็นอาชีพหลักนั้นยังไม่สามารถสรุปได้จึงต้องมีการศึกษาและการส่งเสริมต่อไปอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหางานวิจัย

1. ความเป็นมาของโครงการ

จากข้อมูลจากกรมปศุสัตว์รายงานว่า ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เชียงใหม่ประมาณ 35 ราย และฟาร์มเครือข่าย 2 ราย นอกเหนือจากนั้นก็ยังมีเกษตรกรและฟาร์มในเขตจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ลำพูน ลำปาง และพะเยา โดยฟาร์มเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ คือ บ้านสวนแพร์ ฟาร์ม ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ก็อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต.แม่แฝก นี้เช่นกัน แต่จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลับพบว่าเกษตรกรหลายรายที่ไม่ได้ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไปแล้ว ทั้งนี้คาดว่าอาจจะเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาโรคระบาด และความกังวลเรื่องตลาดของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง ก็เป็นไปได้ ทั้งนี้ ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ประดู่หางดำเชียงใหม่ เป็น 1 ใน 4 สายพันธุ์ของไก่พื้นเมืองที่ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับกรมปศุสัตว์พัฒนาสายพันธุ์ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปได้นำไปเพาะเลี้ยง สร้างอาชีพและโอกาสการผลิตในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากไก่พื้นเมืองมีรสชาติดี เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ตลาดจึงมีความต้องการสูง โดยไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ เป็นสายพันธุ์แรกที่ สกว. ได้นำร่องส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเพาะเลี้ยงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ในการนี้ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ให้ความสนใจในการวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเพาะเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืนขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยเบื้องต้นทีมคณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและคุ้นเคยกับอาชีพดังกล่าวนี้ ก่อนที่จะตัดสินใจประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืนขึ้น ให้เกษตรกรนำร่องจำนวน 4 ราย จากหมู่บ้านห้วยแก้ว ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

2.2. กลุ่มเกษตรกรนำร่องสามารถเป็นตัวอย่างความสำเร็จ และให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในชุมชนที่สนใจอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อไป จนเกิดเป็นเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง

3. เป้าหมายของโครงการ

เกษตรกรจำนวน 4 ราย ในโครงการได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และแผนการผลิต ดังตารางที่ 1 เกษตรกรได้ทำการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ในสัดส่วน 1:4 เกษตรกรแต่ละรายเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ 5 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว ประเมินการการให้ไข่ของฝูงแม่พันธุ์ 3 รุ่นๆละ 38 ฟอง/แม่ หรือแม่พันธุ์ไก่ของเกษตรกรแต่ละรายจะให้ไข่ 800 ฟอง/ปี อัตราการฟักร้อยละ 80 ประเมินการการผลิตลูกไก่ของโครงการ 2,240 ตัว/ปี เพื่อการผลิตไก่ขุนสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรภายในโครงการ

4. ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงาน

4.1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแรงจูงใจ เจตคติ ความสำคัญของการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ และการให้ความรู้เบื้องต้นสำหรับการเตรียมการเลี้ยงไก่เชิงวิชาการ กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

1). เข้าพบปะผู้นำชุมชน เพื่อสอบถามความต้องการการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองฯ ของชาวบ้าน
ในชุมชน

2). จัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอโครงการฯ และรับสมัครเกษตรกรที่สนใจร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพฯ

3). ประชุมชี้แจงเงื่อนไขของโครงการฯ ให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมเบื้องต้นสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในพื้นที่ และการดูตัวอย่างรูปแบบการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาก่อนในชุมชนตนเอง

4). คัดเลือกเกษตรกรนำร่องที่สนใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างแท้จริงที่มีความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโครงการการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ตามเงื่อนไขของโครงการ

4.2 ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมความพร้อมและการอบรมของเกษตรกร
กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

1). เกษตรกรนำร่องผู้ร่วมโครงการ 4 ราย ดำเนินการเตรียมสถานที่สำหรับการเลี้ยงไก่ของตนเอง ตามคำแนะนำของนักวิจัยที่เลี้ยง โดยจะต้องเตรียมโรงเรือนให้แล้วเสร็จก่อนที่ไก่พ่อพันธุ์และไก่สาวจะมาถึงเกษตรกร

2). นักวิจัยที่เลี้ยงลงพื้นที่อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความพร้อมก่อนการเลี้ยงไก่ของโครงการฯ

3). การศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงไก่

4). จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการและผู้สนใจในพื้นที่ ในหัวข้อ

- การเลี้ยงไก่เบื้องต้น
- การเตรียมโรงเรือน อาหาร การผสมพันธุ์ การฟัก การอนุบาล และการจัดการทั้งไปของการเลี้ยงไก่
- หลักการป้องกันโรค การทำวัคซีน และการสุขาภิบาล
- การจดบันทึกการเลี้ยงไก่ และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลี้ยงไก่

5). การประชุมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ

4.3 ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานและติดตามโครงการ

นักวิจัยที่เลี้ยงจะติดตามและดำเนินการให้คำปรึกษาเกษตรกรในพื้นที่ตลอดระยะเวลาของโครงการ

4.4 ขั้นตอนที่ 4 การรายงานผลการดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินการ

กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

1). จัดประชุมเสนอผลดำเนินงานเพื่อให้เกษตรกรแต่ละรายนำเสนอผลการเลี้ยงไก่ของตนเอง และ
ถ่ายทอดผลการเลี้ยงไก่แก่เกษตรกรหรือผู้สนใจในชุมชนต่อไป

2). การจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีอื่นๆ ที่สามารถต่อยอดจากอาชีพการเลี้ยงไก่ฯ ได้แก่ การแปรรูป
ผลิตภัณฑ์จากไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่

3). จัดตั้งกลุ่ม

5. ขอบเขต และ แผนการของการทำงาน

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินการของโครงการทั้งหมด

กิจกรรม	2555						2556						ผู้รับผิดชอบ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแรงจูงใจ													
1.พบปะผู้นำชุมชน													ทีมนักวิจัย
2.นำเสนอโครงการในเวทีชาวบ้าน, รับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ													ทีมนักวิจัย
3.ประชุมชี้แจงเงื่อนไขโครงการ, วิเคราะห์ความพร้อมเกษตรกร เยี่ยมชมตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในชุมชน													ทีมนักวิจัย
4. คัดเลือกเกษตรกรนำร่อง													ทีมนักวิจัย
ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมความพร้อมและการอบรมของเกษตรกร													
1.เกษตรกรเตรียมสถานที่เพาะเลี้ยงไก่													ทีมนักวิจัย
2.นักวิจัยพี่เลี้ยงลงพื้นที่ตรวจสอบความพร้อม													ทีมนักวิจัย
3.การดูงานตัวอย่างการเลี้ยงไก่							/						ทีมนักวิจัย
4.จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร				/		/	/	/	/	/			ทีมนักวิจัย
5.ประชุมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	ทีมนักวิจัย

หมายเหตุ: สีทึบ หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้
 สีทึบมีลาย หมายถึง กิจกรรมที่ทำได้จริง

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินการของโครงการทั้งหมด (ต่อ)

กิจกรรม	2555						2556						ผู้รับผิดชอบ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	มี.ค.	มิ.ย.	
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการและติดตาม			/	/	/	/	/	/	/	/	/		ทีมนักวิจัย
ขั้นตอนที่ 4 รายงานผลและสรุปผล													ทีมนักวิจัย
1.จัดประชุมเสนอผลการดำเนินงานของเกษตรกร และถ่ายทอด											/		ทีมนักวิจัย
2.การจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมือง											/		ทีมนักวิจัย
3.การจัดตั้งกลุ่ม											/		ทีมนักวิจัย
4.จัดทำเอกสารรายงาน											/	/	ทีมนักวิจัย

หมายเหตุ: สีทึบ หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้
 สีทึบมีลาย หมายถึง กิจกรรมที่ทำได้จริง

ผลการดำเนินงาน

1 ผลการก่อสร้างแรงจูงใจ เจตคติ ความสำคัญของการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ และการให้ความรู้เบื้องต้นสำหรับการเตรียมการเลี้ยงไก่เชิงวิชาการ

กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

- 1). เข้าพบปะผู้นำชุมชน เพื่อสอบถามความต้องการการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองฯ ของชาวบ้านในชุมชน
- 2). จัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอโครงการฯ และรับสมัครเกษตรกรที่สนใจร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพฯ
- 3). ประชุมชี้แจงเงื่อนไขของโครงการฯ ให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมเบื้องต้นสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในพื้นที่ และการดูตัวอย่างรูปแบบการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาก่อนในชุมชนตนเอง
- 4). คัดเลือกเกษตรกรนาร่องที่สนใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างแท้จริงที่มีความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโครงการการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ตามเงื่อนไขของโครงการ

ผลการดำเนินการ

การสร้างแรงจูงใจ เจตคติ ความสำคัญของการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ และการให้ความรู้เบื้องต้นสำหรับการเตรียมการเลี้ยงไก่เชิงวิชาการ โดยทางโครงการได้ดำเนินการกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้

- 1). เข้าพบปะผู้นำชุมชน เพื่อสอบถามความต้องการการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองฯ ของชาวบ้านในชุมชน
- 2). จัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอโครงการฯ และรับสมัครเกษตรกรที่สนใจร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพฯ
- 3). ประชุมชี้แจงเงื่อนไขของโครงการฯ ให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ เพื่อวิเคราะห์ความพร้อมเบื้องต้นสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ในพื้นที่และการดูตัวอย่างรูปแบบการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาก่อนในชุมชนตนเอง
- 4). คัดเลือกเกษตรกรนาร่องที่สนใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างแท้จริงที่มีความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโครงการการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ตามเงื่อนไขของโครงการ

ภาพที่ 1 ผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 การให้แนวทางการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ เพื่อสร้างอาชีพในชุมชนทั่วๆ และ การชี้แจงโครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ฯ ให้กับกลุ่มเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการครั้งที่ 1

ภาพที่ 2 ผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการตรวจสอบความพร้อมของสถานที่สำหรับเกษตรกรที่แจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ

ภาพที่ 3 ผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 การชี้แจงรายละเอียด และแจ้งการเตรียมการสำหรับการเลี้ยงไก่ฯ สำหรับเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 4 ราย

จากผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 พบว่า คณะกรรมการของชุดโครงการใช้ความสำคัญกับชุมชนดังกล่าวในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ โดยใช้หลักการคัดเลือกชุมชนดังนี้

1. ชุมชนมีความสนใจ และให้ความร่วมมือ และพร้อมจะเข้าร่วมโครงการอย่างแท้จริง
2. ชุมชนมีความสามัคคี และมีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนที่เป็นระบบระเบียบเกิดจากแนวทางการดำเนินการของหน้าที่ผู้นำชุมชนคือพ่อหลวง ในการวางกติกา และแนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชน
3. ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับสมาชิกในชุมชนอย่างดีพิจารณาได้จากการประสานงานที่มีเกษตรกรในชุมชนมาร่วมประชุมและพบประสนทนากับผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นกันเองในการหารือ

4. ผู้นำชุมชนมีส่วนผลักดันและให้การสนับสนุนในเรื่องการติดต่อประสานงาน การให้ความสะดวกแก่คณะนักวิจัยทุกด้าน เช่น สถานที่ประชุม การต้อนรับสมาชิก เป็นต้น และให้ข้อเสนอแนะในและเจตคติที่ดีกับเกษตรกรหรือลูกบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการ

5. ผู้นำชุมชนมีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะและมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการฯ และติดตามผลการดำเนินการของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องทั้งรูปแบบการเยี่ยมเยียนเกษตรกร และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ

6. เกษตรกรที่สนใจมีความพร้อมเบื้องต้นตามเกณฑ์ที่ทางโครงการตั้งไว้ หรือเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการตามเงื่อนไขของโครงการฯ

7. เกษตรกรในชุมชนบ้านห้วยแก้วมีการประกอบอาชีพการทำสวนลำไยเป็นหลัก การปลูกพืชเศรษฐกิจตามฤดูกาลอื่นๆ ทั้งนี้เพราะระบบชลประทานทำให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้การปลูกพืชเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้หลัก มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเลี้ยงไก่ ทั้งนี้พิจารณาจากพืชบางชนิดมีช่วงเวลาในการจัดการดูแลเพียงบางช่วงและใช้ระยะเวลาสั้น จึงเป็นแนวทางการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่จึงมีความเป็นไปได้ว่าในรูปแบบน่าจะเป็นการเลี้ยงแบบเกษตรผสมผสานระหว่างพืชและสัตว์ให้อยู่ร่วมกันได้

สรุปผลการดำเนินการ

จากการดำเนินการของขั้นตอนที่หนึ่งสรุปได้ว่า พื้นที่สำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำในชุมชนห้วยแก้วมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการจะเริ่มต้นการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เกษตรกรมีความสนใจในอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เกษตรกรบางรายที่ยอมเงื่อนไขการดำเนินการของโครงการบางในกรณีการคืนทุนโครงการบทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนทำให้การดำเนินการของโครงการบรรลุเป้าหมายได้ในระดับหนึ่ง การประกอบอาชีพของเกษตรกรในชุมชนไม่กระทบต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เกษตรกรมีต้นทุนด้านพื้นที่สำหรับการเลี้ยงไก่อย่างเพียงพอ และสามารถปรับปรุงได้ตามความเหมาะสมของการเลี้ยงและการเข้าร่วมโครงการ

3.2 ผลการเตรียมความพร้อมและการอบรมให้ความรู้วิชาการแก่เกษตรกร

กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

1. เกษตรกรนำร่องผู้ร่วมโครงการ 4 ราย ดำเนินการเตรียมสถานที่สำหรับการเลี้ยงไก่ของตนเอง ตามคำแนะนำของนักวิจัยพี่เลี้ยง โดยจะต้องเตรียมโรงเรือนให้แล้วเสร็จก่อนที่ไก่พ่อพันธุ์และไก่สาวจะมาถึงเกษตรกร

2. นักวิจัยพี่เลี้ยงลงพื้นที่อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความพร้อมก่อนการเลี้ยงไก่ของโครงการฯ

3. การศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงไก่

4. จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการและผู้สนใจในพื้นที่ ในหัวข้อ

- การเลี้ยงไก่เบื้องต้น
- การเตรียมโรงเรือน อาหาร การผสมพันธุ์ การฟัก การอนุบาล และการจัดการทิ้งไปของการเลี้ยงไก่
- หลักการป้องกันโรค การทำวัคซีน และการสุขาภิบาล
- การจัดบันทึกการเลี้ยงไก่ และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลี้ยงไก่

5). การประชุมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ

ผลการดำเนินการ

จากผลการดำเนินการในขั้นตอนนี้สามารถคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการได้จำนวน 4 ราย จากผู้สนใจทั้งสิ้นประมาณ 70 รายที่แจ้งความประสงค์สนใจเข้าร่วมโครงการตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งระยะต่อไปของการดำเนินการเกษตรกรจะต้องให้ทางคณะวิจัยได้เข้าไปสำรวจ ตรวจสอบพื้นที่จริง และรับทราบแนวทางในการดำเนินการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของโครงการวิจัยผลการดำเนินการพบว่าจากการติดตามเกษตรกรที่ที่มีความสนใจที่จะเลี้ยงไก่ประดู่มีความตั้งใจจริงที่จะเลี้ยงไก่ของโครงการโดยพิจารณาจากการเตรียมความพร้อมของสถานที่ที่มีการปรับปรุงโรงเรือน อาคาร หรือที่ว่างเปล่าในการทำเป็นที่เลี้ยงไก่ประดู่เป็นอย่างดี ส่วนหนึ่งเกษตรกรมีการลงทุนเบื้องต้นตามหลักเจตนาของโครงการที่ต้องการให้เกษตรกรมีความตระหนักว่าไก่จากโครงการวิจัยมิใช่สิ่งที่ได้รับมาฟรีๆ หรือของแจกตามความรู้สึกเดิมที่เคยมีมาหรือเคยได้รับตามที่ผ่านมา ดังนั้นแนวทางการร่วมลงทุนจึงเป็นแนวทางที่ดีในการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยที่เลี้ยงกับเกษตรกร สิ่งนี้จำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ในเกษตรกรรายอื่น เป็นแนวทางในการบริการวิชาการของนักวิชาการกับเกษตรกรในอนาคต

จากข้อมูลเชิงพื้นที่ของเกษตรกร 4 ราย ดังแสดงไว้ตามตารางที่ 2 พบว่า อายุของเกษตรกรส่วนมากอยู่ในวัยทำงาน คือ ช่วงอายุน้อยสุด 39 ปี อายุมากที่สุด 52 ปี จากข้อมูลพบว่า เกษตรกร 3 รายไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่มาก่อนเข้าร่วมโครงการ มีเพียง 1 รายเท่านั้นที่เคยเลี้ยงไก่ของโครงการการเลี้ยงไก่ไข่ และการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของโครงการหมู่บ้านแม่แฝกในเครือข่ายของเอกชน อาชีพหลักของเกษตรกรส่วนใหญ่จะรับจ้าง และเป็นลูกจ้างหน่วยงานของเอกชนซึ่งมีเวลาการทำงานเป็นช่วงเวลา หยุดวันอาทิตย์ มีรายได้เพียงพอสำหรับการเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 20,000 บาท / ปี อย่างไรก็ตามจากข้อมูลในตารางที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความพร้อมในการจะเข้าร่วมโครงการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเป็นอาชีพ โดยมีพื้นที่ โรงเรือน อุปกรณ์ และความพร้อมในการเริ่มต้นการเลี้ยงไก่ได้ทันที

สรุปผลการดำเนินการ

จากผลการดำเนินการขั้นตอนนี้สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพร้อม และเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำโดยส่วนใหญ่เกษตรกรความสนใจเป็นพื้นฐานและต้องการทดลองเลี้ยงเพื่อสร้างเป็นอาชีพอีกทางหนึ่ง ประกอบกับมีปัจจัยการเริ่มต้นการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเกษตรกรมีความพร้อม เช่น พื้นที่ เวลา แรงงาน และอุปกรณ์พื้นฐาน

ภาพที่ 4 แสดงผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการติดตามการเตรียมโรงเรือนของเกษตรกรจำนวน 4 รายที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาพที่ 5 ผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการตรวจเยี่ยมและให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการในการเลี้ยงไก่ประดู่ๆ กับเกษตรกรทั้ง 4 ราย

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลการเตรียมการก่อนนำพ่อแม่พันธุ์เข้าโครงการ

โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ของชุมชนบ้านห้วยแก้ว ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มีข้อมูลทั่วไป และการเตรียมการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังรายละเอียด ตารางที่ 2

1. อายุ และประสบการณ์ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีอายุ 31-52 ปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงค่อนข้างน้อย โดย 3 รายไม่มีประสบการณ์มาก่อน ยกเว้น นายดวงคำ ซึ่งเคยเลี้ยงไก่ไข่ และไก่พื้นเมืองมาแล้วประมาณ 10 ปี

2. อาชีพหลัก และรายได้จากอาชีพหลักของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรทั้ง 4 ราย มีอาชีพเสริมทางการเลี้ยงไก่ อาชีพหลักเป็นลูกจ้างโรงงานยาสูบ รับจ้าง และค้าขายในชุมชน มีรายได้เฉลี่ย 50,000-240,000 บาท/ปี/ราย ครัวเรือนเกษตรกรทุกรายมีภาระหนี้สิน เฉลี่ย 50,000-120,000 บาท

3. พื้นที่เพื่อการผลิต เกษตรกรทุกรายเป็นเกษตรกรมือใหม่ มีพื้นที่การเกษตรขนาดเล็ก (เนื่องจากไม่ได้ทำการผลิตเกษตรเป็นหลัก) มีพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย และมีเป้าหมายเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม ขนาดพื้นที่ที่ใช้เฉลี่ย 0.5-1.0 ไร่/ราย

4. โรงเรือน เกษตรกรทุกคน ต้องลงทุนสร้างโรงเรือน พ่อแม่พันธุ์ ขนาดเล็ก 40-50 ตารางเมตร เพื่อเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ และไก่ขุน ซึ่งในเวลากลางวัน จะปล่อยให้หากินในธรรมชาติ โรงเรือนจึงเป็นโรงนอนสำหรับไก่ ยกเว้น นายดวงคำ ที่ปรับปรุงโรงเรือนเดิม ให้มีสภาพที่เหมาะสมก่อน นำพ่อแม่พันธุ์ เข้าเลี้ยง

5. จำนวนแรงงาน และชั่วโมงการทำงานของเกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนในการเลี้ยง 1-2 คน โดยมีชั่วโมงการทำงาน 2-4 ชั่วโมง/วัน

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไป การเตรียมพื้นที่ และโรงเรือนของเกษตรกรในโครงการ

รายการ	ดวงคำ	วันเพ็ญ	สว่าง	สุรัตน์
1. อายุ (ปี)	46	39	50	52
2. ประสบการณ์ (ปี)	10	1	1	1
3. อาชีพหลัก	รับจ้าง	ก๋วยเตี๋ยว	ลูกจ้างโรงงาน	ลูกจ้างโรงงาน
รายได้ (บาท/ปี)	240,000	50,000	216,000	216,000
4. อาชีพเสริม	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่
รายได้ (บาท/เดือน)	2,000	1,500	2,00	1,000
5. ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่ (ชม./วัน)	4	2	2	2
6. แรงงานครัวเรือนที่ใช้ (คน)	2	1	1	1
7. หนี้สินของครัวเรือน (บาท)	120,000	60,000	100,000	50,000
8. พื้นที่ฟาร์ม (งาน)	1	0.5	1	1
9. อัตราค่าเช่าที่ดิน (บาท/ไร่/ปี)	2,000	2,000	1,000	1,000
10. ประเภทของอาหารเสริมที่ใช้	รำ ปลายข้าว หยวก	รำ ปลายข้าว หยวก	รำปลายข้าว หยวก	รำ ปลายข้าว หยวก
11. โรงเรือน จำนวน	2	1	1	1
11.1 โครงสร้าง	ไม้	ปูน	ไม้	ไม้
11.2 ชนิดหลังคา	สังกะสี	กระเบื้อง	กระเบื้อง	สังกะสี
11.3 พื้นโรงเรือน/ขนาด (ตร.เมตร)	ดิน/50	ดินแกลบ/50	ดิน/40	ดิน/40
11.4 มูลค่าก่อสร้าง (บาท)	2-3,000	15,000	5,000	6,000
11.5 อายุใช้งาน (ปี)	5	15	5	5
12. อุปกรณ์ในโรงเรือน				
12.1 จำนวนที่ให้น้ำ	4	4	4	6
ราคา(บาท/หน่วย)	80	80	80	80
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3
12.2 จำนวนที่ให้อาหาร	4	6	6	8
ราคา(บาท/หน่วย)	80	90	90	90
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3
12.3 ตาช่าย				
ราคา(บาท/หน่วย)	ฟรี	ฟรี	ฟรี	ฟรี
อายุใช้งาน (ปี)	3	3	3	3

3.2.2 การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ความรู้ทางวิชาการแก่เกษตรกร

จากการดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรของโครงการจำนวน 4 ราย ทั้งหมด 6 ครั้ง ตลอดระยะเวลาการดำเนินการโดยรูปแบบการอบรมแยกเป็นการอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมจะแตกต่างกันออกไปเช่น เกษตรกรผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เลยจะได้รับการอบรมพื้นฐานการเลี้ยงจากโครงการโยมีหัวข้อดังนี้ การเลี้ยงไก่ประดู่เป็นอาชีพ การใช้อาหารท้องถิ่นในการเสริมอาหารหลักเพื่อการลดต้นทุนการเลี้ยงด้านอาหาร การใช้หญ้าเสริมสำหรับการช่วยในกระบวนการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เป็นต้น

สำหรับเกษตรกรที่มีความรู้และประสบการณ์บ้างแล้ว จะมีการอบรมโดยการเข้าร่วมอบรมกับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จจากการประสานงานของกรมปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มทักษะและความชำนาญในการการเลี้ยงและการดูแลสุขภาพของไก่ประดู่หางดำ หัวข้อที่ อบรมดังนี้ การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มให้มีมาตรฐานเบื้องต้น การให้อาหารอย่างถูกวิธี การตรวจสอบอาการป่วย และสุขภาพของไก่ประดู่หางดำ รวมถึงการจัดทำโปรแกรมการทำวัคซีนสำหรับไก่อะยะต่างๆ

การให้ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรทั้ง 4 รายของโครงการนั้นจะให้ความรู้ที่เป็นด้านการเลี้ยง และการจัดการพ่อแม่พันธุ์ การดูแลสุขภาพของไก่ การให้อาหาร เสริมต้นทุนต่ำเช่น หยวกกล้วยหมัก เพื่อเสริมให้ไกกินในการลดต้นทุนการผลิตและการใช้อาหารชั้น

การเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มเกษตรกรเพื่อการแก้ไขปัญหา และการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา รูปแบบจะเป็นการจัดกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก โดยมีคณะกรรมการร่วมให้ข้อมูลและร่วมแลกเปลี่ยน และการร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำอื่นๆ

การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเป็นการเพิ่มพูนแนวทางการเลี้ยงและการวางแผนการเลี้ยงไก่ในหลายๆรูปแบบเช่นการเข้าศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่จังหวัดลำพูน และในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการเลี้ยงทั้งแบบการผลิตลูกไก่โดยวิธีธรรมชาติ และการผลิตลูกไก่โดยวิธีการการฟักโดยใช้ตู้ฟัก รวมทั้งระบบการเลี้ยงที่เป็นกลุ่ม หรือการดำเนินการเป็นแบบสหกรณ์

การติดตามและการแก้ปัญหา คณะกรรมการโครงการมีระบบการติดต่อประสานงานในพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการประสานงานกับกลุ่มสมาชิกเพื่อลดปัญหาด้านการติดต่อและการเก็บข้อมูลในพื้นที่ได้ทันเวลาหากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

จากผลการดำเนินการพบว่า เกษตรกรรู้จักไก่ประดู่หางดำมากขึ้น เห็นความสำคัญและแนวทางการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำมากขึ้น เกษตรกรมีความรู้ มีทักษะการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเลี้ยงทำให้มีทักษะและความชำนาญในการเลี้ยงเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีความคิดและตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่เชิงอาชีพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 แสดงผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการ และนักวิชาการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่เกษตรกรทั้ง 4 ราย

ภาพที่ 7 แสดงผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการ และเกษตรกร 4 ราย ไปศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ณ ประดิษฐ์ฟาร์ม จังหวัดลำพูน และกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ดอยหล่อ

ภาพที่ 8 แสดงผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการ และเกษตรกร 4 ราย เรียนรู้ แลกเปลี่ยนด้านการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำกับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จแล้ว

ภาพที่ 9 แสดงผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 การติดตามและเยี่ยมเกษตรกรทั้ง 4 ราย

สรุปผลการดำเนินการ

เกษตรกรรู้จักไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่มากขึ้น เกษตรกรมีความสนใจและทัศนคติที่ดีที่จะเลี้ยงไก่ประดู่หางดำมากขึ้น เกษตรกรมีความรู้ และทักษะการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำมากขึ้น และเกษตรกรมีความมั่นใจในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพิ่มมากขึ้น

3.3 ผลการดำเนินงาน การวิเคราะห์ และการติดตาม

ตารางที่ 3 นักวิจัยที่เลี้ยงจะติดตามและดำเนินการให้คำปรึกษาเกษตรกรในพื้นที่ตลอดระยะเวลาของโครงการ เกษตรกรจำนวน 4 ราย ในโครงการได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และแผนการผลิต ดังตารางที่ 1 เกษตรกรได้ทำการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ในสัดส่วน 1:4 เกษตรกรแต่ละรายเลี้ยงพ่อพันธุ์ 5 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว ประมาณการการให้ไข่ของฝูงแม่พันธุ์ 3 รุ่นๆละ 38 ฟอง/แม่ หรือแม่พันธุ์ไก่ของเกษตรกรแต่ละรายจะให้ไข่ 800

ฟอง/ปี อัตราการฟักร้อยละ 80 ประมาณการการผลิตลูกไก่ของโครงการ 2,240 ตัว/ปี เพื่อการผลิตไก่ขุนสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรภายในโครงการ

3.3.1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพ่อแม่พันธุ์

เมื่อเริ่มโครงการเกษตรกรทุกรายจะลงทุนซื้อพ่อแม่พันธุ์รวม 25 ตัว/ราย โดยเป็นไก่อายุ 3-4 เดือน แม่ไก่เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 6-7 เดือน จากการเป็นเกษตรกรมือใหม่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยง จึงทำให้อัตราการสูญเสียพ่อแม่พันธุ์สูง ยกเว้นนายดวงคำที่เคยเลี้ยงมา 10 ปี และนายสุรัตน์ ที่วางระบบการผลิตไว้อย่างมีมาตรฐาน ปัจจุบันเกษตรกรมีพ่อแม่พันธุ์รวม 89 ตัว สามารถให้ผลผลิต 3 รุ่น ปริมาณการผลิตลูกไก่เฉลี่ยในช่วง 347-738 ตัว สามารถผลิตไก่ขุน 324-704 ตัว อัตราการตายของลูกไก่ และไก่ขุนร้อยละ 2.76-7.10 ของปริมาณลูกไก่ที่ผลิตได้ เกษตรกรใช้เวลาในการเลี้ยงไก่ขุน 92-95 วัน ผลิตไก่ขุนน้ำหนักเฉลี่ย 1.0-1.1 กิโลกรัม/ตัว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเป้าหมาย และผลการดำเนินการใน 1 ปี ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของเกษตรกร

เกษตรกร	พ่อพันธุ์			แม่พันธุ์ (ตัว)			จำนวนไข่			อัตราฟัก (%)	จำนวนไก่ขุน		
	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ		เป้าหมาย	ผลิตได้จริง	ร้อยละ
ดวงคำ	5	5	100	20	23	115	800	875	09.38	80.91	560	708	26.43
วิญเพ็ญ	5	5	100	20	12	60	800	434	4.25	79.95	560	347	1.96
สว่าง	5	5	100	20	21	105	800	830	03.75	80.60	560	669	19.46
สุรัตน์	5	5	100	20	22	110	800	903	112.88	81.73	560	738	131.79
รวม	20	25	100	80	80	7.50	3,200	3,042	95.06	80.93	2240	2462	109.91

ที่มา การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของเกษตรกรในโครงการ

ภาพที่ 10 การติดตามผลเมื่อไก่เริ่มให้ผลผลิตไข่ ช่วงเดือนธันวาคม 2555

รูปที่ 11 พื้นที่ในโรงเรือน และพื้นที่ปล่อยลานให้พ่อแม่พันธุ์ไก่ประดู่หางดำหาอาหารกินตามธรรมชาติ

รูปที่ 12 หยวกกล้วยสับ หมัก 1-2 สัปดาห์นำมาผสมอาหารให้ไก่ขุนกิน เพื่อลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูป

ตารางที่ 4 ข้อมูลการผลิต และต้นทุนการผลิต

รายการ	ดวงคำ	วันเพ็ญ	สว่าง	สุรรัตน์	หมายเหตุ
1. พ่อแม่พันธุ์					
จำนวนพ่อแม่พันธุ์ (ตัว)	2	3	3	3	พ่อแม่พันธุ์คงเหลือ รวม 11 ตัว
ราคา (บาท/ตัว)	200	200	200	200	
จำนวนแม่พันธุ์ (ตัว)	23	12	21	22	แม่พันธุ์คงเหลือ รวม 78 ตัว
ราคา (บาท/ตัว)	200	200	200	200	
2. จำนวนไข่ (ฟอง)	840	540	852	780	ให้ไข่ 3 รุ่น ละคร 12.87 ฟอง/แม่
3. จำนวนลูกไก่	708	347	669	738	
4. จำนวนไก่ขุน(ตัว)	667	324	651	704	
5.จำนวนไก่ตาย(ตัว) (อัตราการตาย)	41 (6.54)	23 (7.10)	18 (2.76)	34 (4.83)	
6. ระยะเวลาในการเลี้ยง	94	95	92	92	
7.จำนวนอาหารที่ใช้ (กระสอบ/รุ่น)					
8.ราคาอาหาร(บาท/ กระสอบ)	600	600	590	590	
9.ค่าสาธารณูปโภค(บาท/ เดือน)					
9.1 ค่าไฟฟ้า	100	100	30	100	
9.2 ค่าประปา	0	40	20	50	
10.ค่าเวชภัณฑ์(บาท/ เดือน)	150	140	300	280	
11.ค่าวัสดุอื่นๆ(บาท/ เดือน)	60	40	100	200	
12.น้ำหนักขายเฉลี่ย (กก./ ตัว)	1.0	1.1	1.1	1.1	
13. ราคาขาย (บาท/กก.)	90	90	90	90	
14. จำนวนรุ่น	3	3	3	3	

3.3.2 การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน ของโครงการ

การวิเคราะห์ในส่วน of ต้นทุนจะแยกต้นทุนออกเป็น ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร การเลี้ยงที่เริ่มจาก ระยะ การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ การผลิตลูกไก่ และเลี้ยงลูกไก่เพื่อผลิตไก่ขุนของเกษตรกรทั้ง 4 รายของโครงการ ดังแสดง ในตารางที่ 4 และ 5

1 ต้นทุน แยกออกเป็นต้นทุนการผลิตไก่ และต้นทุนการผลิตไก่ขุนของเกษตรกร

1.1 ต้นทุนการผลิตลูกไก่

การศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตลูกไก่ประดู่หางดำ ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร 4 ราย พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เฉลี่ย 3.25 ปี โดยทำการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ และฟักไข่โดยฟักธรรมชาติ เลี้ยงพ่อพันธุ์ 3 ตัว แม่พันธุ์ 20 ตัว สามารถผลิตลูกไก่ได้เฉลี่ย 587 ตัว/ปี/ราย ลูกไก่ที่เกษตรกรผลิตได้ จะทำการเลี้ยงขุน มีต้นทุนต่อตัวเฉลี่ย 19.63 บาท /ตัว

1.2 ต้นทุนการผลิตไก่ขุน

เกษตรกรทำการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำขุนเฉลี่ย 615 ตัว/ปี/ราย เกษตรกรทำการเลี้ยงขุนแบบปล่อยอิสระตามธรรมชาติ ใช้ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ย 94 วัน น้ำหนักเฉลี่ย 1.2 กก./ตัว อัตราการตาย 5.31 คงเหลือไก่ขุน 587 ตัวโดยจำหน่ายไก่ขุน ที่ราคา 90 บาท/กก. โดยต้นทุนการผลิตไก่ขุนเฉลี่ย 81.93 บาท/กก. มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 56,129.5 บาท แบ่งเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ย 1,662.5 บาท (ร้อยละ 2.96) ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 54,467.0 บาท (ร้อยละ 97.04) ซึ่งต้นทุนรวมดังกล่าว เป็นต้นทุนเงินสด 49,285.8 บาท (ร้อยละ 87.81) โดยต้นทุนการผลิตที่สำคัญสูงสุด 3 รายการ ประกอบด้วย ค่าอาหาร (ร้อยละ 61.78) ค่าพันธุ์ไก่ (ร้อยละ 20.15) และค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 12.19) (ตารางที่ 4)

1.3 ผลตอบแทนการผลิต

เกษตรกรจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย 587 ตัวต่อรายต่อปี ทำการขุนในระยะเวลา 94 วัน น้ำหนักเฉลี่ย 1.1-1.2 กิโลกรัม/ตัว หรือน้ำหนักรวมเฉลี่ย 703.8 กิโลกรัม/ราย/ปี จำหน่ายราคา 90 บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนเฉลี่ย 64,107 บาทต่อรายต่อปี เมื่อหักต้นทุนแล้ว เกษตรกรจะมีกำไรเฉลี่ย 7,977.5 บาทต่อรายต่อปี หรือ 664.8 บาทต่อเดือนต่อราย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 5 สรุปต้นทุนผลตอบแทนการผลิตไก่ประดู่หางดำของเกษตรกร

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ราย)	มูลค่า (บาท/ปี)
1. ต้นทุนคงที่		
1.1 ค่าเสื่อมโรงเรือน (โรงเรือนขนาด 3*8 ตารางเมตร) และอุปกรณ์ (ที่ให้อาหาร 1,350.0 5 อัน @ 80 บาท ที่ให้น้ำ 6 อัน @ 90 บาท)		
1.2 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน พื้นที่เลี้ยงเฉลี่ย 0.875 งาน ค่าเช่าเฉลี่ย 1,500บาท, 312.5 ไร่/ปี		
2. ต้นทุนผันแปร		
2.1 ค่าพันธุ์ลูกไก่ เฉลี่ย 587 ตัว/ราย (19.63)	11,311.4	
2.2 ค่าอาหารไก่ (เลี้ยง 94 ใช้อาหารเฉลี่ย 2,499 กก. ราคาอาหารผสมเองเฉลี่ย 13.87 บาท/กก.)	34,674.4	
2.3 ค่าแรงงาน (ค่าแรงในพื้นที่ 300 บาท/คน/วัน ใช้เวลาเลี้ยงไก่เฉลี่ย 1-2 ชม./วัน/รอบ)	6,843.7	
2.4 ค่าสาธารณูปโภค (ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิง)	1,320	
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (วัคซีน และเวชภัณฑ์)	317.5	
3. รวมต้นทุน	56,129.5	
4. ต้นทุนไก่ขุน (บาท/กก.)	79.75	
5. ผลตอบแทน		63,342
1. จำหน่ายไก่ขุน เฉลี่ย 587 ตัว/ราย/ปี น้ำหนักเฉลี่ย 703.8 กก./ราย/ปี ราคา 9(บาท/กก.		
2. มูลไก่ เฉลี่ย 25.5 กระสอบ/ราย/ปี ราคาจำหน่าย 30 บาท/กระสอบ		765
ผลตอบแทนรวม		64,107
ต้นทุนรวม		56,129.5
กำไรสุทธิ		7,977.5
6. รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน)		664.8

ที่มา การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในโครงการ

3.3.3 การตลาดของเกษตรกร

ผลผลิตไก่ขุนที่เกษตรกรผลิตได้ขายให้แก่พ่อค้าท้องถิ่น เพื่อทำการฆ่าชำแหละจำหน่ายในตลาดสดภายใน ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการยังมีผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมออย่างขาดการวางแผนการตลาด ที่จะรองรับผลผลิตในอนาคต ราคาจำหน่าย 80-85 บาท/กิโลกรัม ซึ่งถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง/เจ้าของเลี้ยงจำหน่ายไก่ในตลาดสด โครงการยังไม่สามารถกำหนดราคาขายไก่มีชีวิต

4. ผลการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากเนื้อไก่ประดู่หางดำของโครงการ

กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

- 1) จัดประชุมเสนอผลดำเนินงานเพื่อให้เกษตรกรแต่ละรายนำเสนอผลการเลี้ยงไก่ของตนเอง และถ่ายทอดผลการเลี้ยงไก่แก่เกษตรกรหรือผู้สนใจในชุมชนต่อไป
- 2) การจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีอื่นๆ ที่สามารถต่อยอดจากอาชีพการเลี้ยงไก่ฯ ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่

รูปที่ 13 การอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่ย่อย และหมั่นไก่จากเนื้อไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ให้กับเกษตรกรในชุมชนห้วยแก้ว อ. สันทราย จ. เชียงใหม่

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการนำร่อง 4 ราย โดย เกษตรกร 3 รายที่ไม่มีประสบการณ์การเลี้ยงไก่มาก่อน มีเพียง 1 ราย ที่มีประสบการณ์เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ และการเลี้ยงไก่ไข่มาก่อน

2. เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงไก่ โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ไม่มีประสบการณ์จนสามารถดำเนินการเลี้ยงไก่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากเกษตรกรได้รับการอบรม และการให้ความรู้ การแลกเปลี่ยน และการได้พบเห็นจากประสบการณ์โดยตรงจะทำให้เกษตรกรมีทักษะการเลี้ยงไก่เป็นอาชีพได้มากขึ้นสามารถดำเนินการเลี้ยงไก่ได้อย่างต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการ และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

3. เกษตรกรมีเป้าหมายการผลิตลูกไก่ 2,240 ตัวต่อปี ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถผลิตไข่ได้ 3,042 ฟอง อัตราการฟักออกโดยธรรมชาติได้ร้อยละ 80.93 สามารถผลิตลูกไก่ได้จริง 2,462 ตัว หรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์คือ 109.91 ของเป้าหมาย สำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนเฉลี่ย 56,129.50 บาท ต่อราย หรือต้นทุนการผลิตไก่เฉลี่ย 79.75 บาท ต่อกิโลกรัม เกษตรกรผลิตไก่ขุนได้จำนวน 587 ตัวต่อรายต่อปี สร้างผลตอบแทนรวมเป็นเงิน 64,107 บาท ต่อปี คิดเป็นกำไรสุทธิ 7,977.50 บาท ต่อปี หรือ รายได้เฉลี่ย 664.80 บาท ต่อเดือน

4. ผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่ประดู่ครั้งนี้ค่อนข้างต่ำเกิดจากต้นทุนการผลิตที่สูงจากอาหารที่ใช้เลี้ยงมี

5. การเลี้ยงมีการเสริมด้วยอาหารเสริมเช่น หยวกกล้วย หญ้า รำ และปลายข้าว

6. การตลาดเกษตรกรยังไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน การขายยังอยู่ในระดับชุมชนขายได้ราคาค่อนข้างต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการดำเนินการประชุมเพื่อเสนอโครงการตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้กับชุมชนบ้านห้วยแก้ว พบว่าประชาชนมีความสนใจและมีความตื่นตัวในการนำเสนอโครงการของ สกว. เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อรับทราบเงื่อนไข และวิธีการในการดำเนินการของโครงการแล้วจะมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งเริ่มให้ความสนใจเป็นพิเศษและพร้อมเข้าร่วมโครงการซึ่งก็เป็นแนวทางที่ทางทีมวิจัยจาก สกว. และคณะกรรมการโครงการวิจัยที่ร่วมงานกับทาง สกว. ต้องการนั่นคือเราจะส่งเสริมเกษตรกรที่มีความสนใจและมีความตั้งใจที่จะทำอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเพื่อสร้างรายได้และอาชีพอย่างยั่งยืน จากกระบวนการในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงไก่และระบบการเลี้ยงไก่โดยการใช้หน่วยงานราชการเป็นพี่เลี้ยงและเกษตรกรจะต้องมีความพร้อมและมีความมุ่งมั่นในการเลี้ยงด้วยตนเองเพื่อให้เกิดรายได้และอาชีพที่ยั่งยืน

2. จากผลการดำเนินงานชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีพัฒนาการในการเลี้ยงไปในแนวทางที่น่าพอใจและเริ่มมีความรู้และความเข้าใจในระบบการเลี้ยงดีขึ้น

3. รูปแบบการดำเนินการโครงการจะต้องมีกระบวนการคัดกรองเพิ่มเติมดังนี้

3.1 เกษตรกร เป้าหมายต้องชัดเจนโดยการคัดเลือกผู้ที่มีความตั้งใจและสนใจอย่างแท้จริงอาจใช้ข้อมูลด้านความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ และความคิดก้าวหน้า

3.2 ระบบพี่เลี้ยง การดำเนินการสร้างกลไกของระบบพี่เลี้ยงที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ เช่น ระบบพี่เลี้ยงด้านการส่งเสริม, ระบบพี่เลี้ยงด้านการวิจัยในพื้นที่, ระบบพี่เลี้ยงด้านการขยายฐานธุรกิจหรือขนาด และระบบตลาด เป็นต้น

3.3 หน่วยงานสนับสนุนเพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่เชิงการค้าอย่างสมบูรณ์ ตั้งแต่หน่วยการผลิต หน่วยการเลี้ยง และหน่วยการตลาด เป็นต้น

3.4 การวางแผนกลยุทธ์การเลี้ยงไก่ประดู่ทางดำระยะต่างๆ เช่น 3 ปี 5 ปี และ 10 ปี เพื่อการเตรียมการ ให้เป็นระบบการเลี้ยงครบวงจรตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นต้น

5. เป้าหมายกลุ่มผู้เลี้ยงอาจเป็น โรงเรียน หรือ ชุมชนที่เข้มแข็งในการรวมกลุ่มการเลี้ยง

6. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ หรือการสร้างต้นแบบของชุมชนการเลี้ยงไก่ประดู่ในระดับที่เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ

7. ความต่อเนื่องของโครงการจะต้องมีช่วงเวลาในการวัดผลที่ยาวขึ้นสำหรับการส่งเสริมให้เป็นอาชีพ เพราะเกษตรกรจะมีแนวทางการประกอบอาชีพตามกระแส หรือตามกลไกของภาครัฐที่มาส่งเสริมที่หลากหลาย

8. แหล่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่ทางดำ หรือการเลี้ยงแบบธรรมชาติ อาจจะต้องมีการศึกษาถึงข้อมูลชุมชนก่อน เช่นจำนวนวัตถุดิบที่สามารถใช้เป็นอาหารไก่ได้มีมากน้อย ตามฤดูกาล ต่างๆ อย่างไร ในรอบปี เพื่อจะช่วยในการลดต้นทุนการใช้อาหารชั้นสำหรับการเลี้ยงหรือการเพิงอาหารสำเร็จรูปมากเกินไป

9. การเตรียมเกษตรกรอาจต้องใช้ระยะเวลาที่นานกว่านี้ในการคัดเข้าร่วมโครงการ

10. โครงการการเลี้ยงไก่ประดู่ทางดำเป็นอาชีพจะต้องสร้างรายได้มากกว่าอาชีพประจำ หรืออาชีพอื่นๆ ที่เทียบเคียง ที่มีข้อจำกัดคล้ายๆ กัน เช่น เวลา แรงงาน ผลตอบแทน และอื่นๆ

.....

ภาคผนวก

6.1. เกษตรกร รายที่ 1 ชื่อ นายดวงคำ กอนแสง บ้านเลขที่ 38 ม.3 ต. แม่แฝก อ.สันทราย จ. เชียงใหม่
ตำแหน่งในกลุ่ม หัวหน้ากลุ่ม

ภาพภาคผนวกที่ 1 นายดวงคำ กอนแสง หัวหน้ากลุ่ม

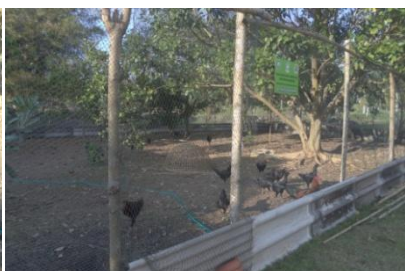
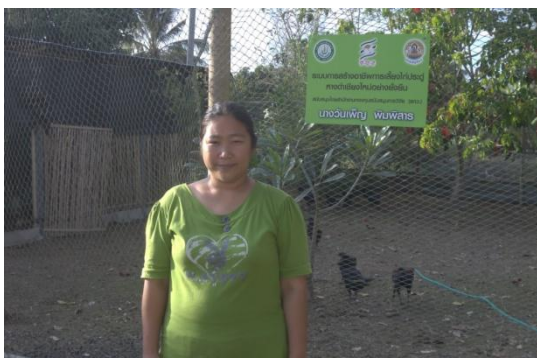
ภาพภาคผนวกที่ 2 นายสว่าง บุญตอม สมาชิกกลุ่ม

6.3. เกษตรกร รายที่ 3 ชื่อ นายสุรัตน์ บุญตอม บ้านเลขที่ 215 ม.3 ต. แม่แฝก อ.สันทราย จ. เชียงใหม่
ตำแหน่งในกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม

ภาพภาคผนวกที่ 3 นายสุรัตน์ บุญตอม สมาชิกกลุ่ม

6.4. เกษตรกร รายที่ 4 ชื่อ นางวันเพ็ญ พิมพ์สาร บ้านเลขที่ 273 ม.3 ต. แม่แฝก อ.สันทราย จ. เชียงใหม่
ตำแหน่งในกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม

ภาพภาคผนวกที่ 4 นางวันเพ็ญ พิมพ์สาร สมาชิกกลุ่ม

3. สรุปผลการดำเนินงานของโครงการโดยย่อ

ตารางภาคผนวกที่ 1 เปรียบเทียบกิจกรรมที่เสนอในโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว (ทำจริง)

กิจกรรม	2555						2556						ผู้รับผิดชอบ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแรงจูงใจ													
1.พบปะผู้นำชุมชน													ทีมนักวิจัย
2.นำเสนอโครงการในเวทีชาวบ้าน, รับสมัครเกษตรกรผู้สนใจ													ทีมนักวิจัย
3.ประชุมชี้แจงเงื่อนไขโครงการ, วิเคราะห์ความพร้อมเกษตรกร, เยี่ยมชมตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในชุมชน													ทีมนักวิจัย
4. คัดเลือกเกษตรกรนำร่อง													ทีมนักวิจัย
ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมความพร้อมและการอบรมของเกษตรกร													
1. เกษตรกรเตรียมสถานที่เพาะเลี้ยงไก่													ทีมนักวิจัย
2. นักวิจัยพี่เลี้ยงลงพื้นที่ตรวจสอบความพร้อม													ทีมนักวิจัย
3. การดูงานตัวอย่างการเลี้ยงไก่							/						ทีมนักวิจัย
4. จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร				/		/	/	/	/	/	/	/	ทีมนักวิจัย
5. ประชุมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร (KM)			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	ทีมนักวิจัย

หมายเหตุ: สีทึบ หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้
 สีทึบมีลาย หมายถึง กิจกรรมที่ทำได้จริง

ตารางภาคผนวกที่ 1 เปรียบเทียบกิจกรรมที่เสนอในโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว (ทำจริง) (ต่อ)

กิจกรรม	2555						2556						ผู้รับผิดชอบ
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	มี.ค.	มิ.ย.	
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการและติดตาม			/	/		/	/		/	/			ทีมนักวิจัย
ขั้นตอนที่ 4 รายงานผลและสรุปผล													ทีมนักวิจัย
1.จัดประชุมเสนอผลการดำเนินงานของเกษตรกร และถ่ายทอด											/		ทีมนักวิจัย
2.การจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมือง											/		ทีมนักวิจัย
3.การจัดตั้งกลุ่ม											/		ทีมนักวิจัย
4.จัดทำเอกสารรายงาน											/	/	ทีมนักวิจัย

หมายเหตุ: สีทึบ หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้
 สีทึบมีลาย หมายถึง กิจกรรมที่ทำได้จริง